

یاداشتهائی در زمینه مسائل اقتصادی و اجتماعی ربع قرن اخیر

۸

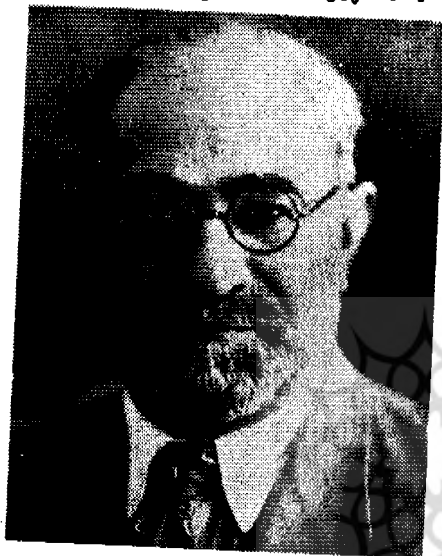
لایحه استخدام میلیسپو و همکاران او
به مجلس فرستاده شد و مورد تصویب واقع
گردید .

در آن زمان گندم و خواربار بسیار
کم شده بود و مردم در مضیقه قرار گرفته
بودند آقای شریدن مستشار خوار و بار طی
سخنرانی مفصلی اظهار داشت که خریدهای
روس و انگلیس باید در ایران محدودتر

شود و نان جیره بندی گردد و هشتصد گرام

ملت ایران را در مقابل تضییات و اشکالاتی که در نتیجه جنگ پیش می‌آید محفوظ دارند.

در مورد این تعهدات متقابل چیزی که از ابتدا فکر دولت را مشغول نمود یکی این بود که برای انتشارریالی که متفقین در ایران مصرف می‌کنند طریقی اتخاذ شود که از هیچ راه نگرانی پیدا نشود و بر قیمت‌ها چیزی اضافه نشود.

د. مرحوم فروغی بزرگترین مرد سیاسی ایران روز پنجشنبه ۵ آذر ۲۱ دارفانی را وداع گفت.

فروغی در عرصه سیاست دیپلماتی محتاط، متفکر، مدبر و متین بود. در واقعه سوم شهریور ۲۰ هنگامی که تمام شیرازه‌های امور اجتماعی کشور از هم گسیخته بود و وحشت و اضطراب غریبی تمام مردم این کشور را فرا گرفته بود زمانی هم که در صدد تهیه وسائل فرار و یا یافتن گوشه‌ای برای پنهان کردن خود بودند فروغی با کبر سن و ضعف و ناتوانی از گوشه‌انزوا درآمد

برای کارگر و چهارصدگرم برای دیگران چیره معین شود و بالاخره بر گهای چیره بندی نان بطوریکه نواخت برای مدت ششماه تهیه و توزیع گردید.

پس از آن موافقتنامه‌ای راجع به خرید گندم از متفقین تهیه شد سپس آقای نخست وزیر لایحه اعطای اختیارات بدولت را به مجلس تقدیم کرد و بر اثر آن بین دولت و مجلس از یکطرف و بین نخست وزیر و چند نفر از وزرایش موضوع لایحه اختیارات اختلافات زیادی بوجود آمد که بالاخره به کناره گیری آقای کاظمی وزیر دارائی منجر گردید.

آقای نخست وزیر اعلامیه زیر را در ۲۸ آبان منتشر نمودند که خلاصه اش این است:

در حدود سه ماهست که باتکای حسن نیت با همه مشکلات و محظورات در خدمت گزاری ایستادگی کردم با اینهمه عوارض که بر مزاج و پیکر کشور کاری شده اگر بنا باشد که دولت دائماً تغییر کند یا دچار بحران و تزلزل گردد کار مثبتی از پیش نخواهد رفت.

با اوضاع فعلی کشور توانائی درست در تأمین امنیت و ارداق عمومی موقوف به تصویب مجلس از دولت خواهد بود.

نکته دیگر دولت بر اساس پیمانی که با متفقین دارد در برابر آنها تعهداتی نموده و با اقتضای سیاست همکاری خود با آنها قبول نموده است که بشرایط معین ریالی را که متفقین برای رفع حوائج خود در ایران لازم دارند بنحوی در اختیارشان گذارد. البته در این همکاری متفقین نیز تعهداتی در مقابل ما دارند و متعهدند بهترین مساعی را بکار برند که حیات اقتصادی

صدی بیست دیگر نیز طبق موافقتنامه جدید بر میزان زربیفزایند و نیز درمذاکره مستقیم بلکه بجای هر شش ماه در انقضای هر سه ماه بحساب موجودی لیره رسیدگی شود. نکته دیگر با زمینه‌ای که تهیه شده هر گاه دولت در پائین آوردن قیمت‌ها موفق شود بنحوی که معلوم گردد نرخ لیره به ریال بیش از ارزش حقیقی آن تعیین گردیده دلیلی دیده نمی‌شود که برای تعدیل نرخ لیره و دلار نیز با امیدواری به موفقیت داخل مذاکره نشویم.

آقای قوام در اول بهمن کابینه خود را ترمیم و آقای الهیار صالح را بسمت وزیر دارائی به مجلس معرفی نمود و آقای دکتر میلیسپو رئیس کل دارائی نیز در ۱۰ بهمن وارد تهران شد.

و زمام امور را در دست گرفت و سینه خود را سپر حادثات کرد.

عظمت روح و فکر فروغی موجب شده بود که سردان بزرگ خارجی و دیپلمات‌های معروف گیتی با او احترام می‌نمودند. ماده تاریخ وفات فروغی را آقای جلال‌الدین همائی سنا چنین سروده است:

چون فروغی زین جهان تیره رحلت کرد و رفت...

سال فوتش خواستم از طبع موزون

و سنا

گفت شد خورشید فضل و نور دانش

بی فروغ

دیگر آنکه ذخیره پول رایج بر اساس مطمئن و متین مستقر شود بطوری که از این رهگذر نیز اضطرابی بر خاطر عامه راه نیابد.

سوم آنکه حداقل مایحتاج مردم مرتباً از خارج برسد تا حتی المقدور مردم در مضیقه نباشند و مهمتر از همه آنکه خوار و بار کشور تأمین گردد و کسر آن از خارجه تدارک شود در قرارداد مالی سابق دونگته گنجانده شده بود یکی آنکه در آخر هر شش ماه بحساب موجودی لیره رسیدگی شود دیگر آنکه چهل درصد از آن موجودی قابل تبدیل به زرب باشد با اینکه این قرارداد را دولت وقت امضاء کرده در این مدت نیز اجرا شده بود در نتیجه مذاکرات طولانی باین نتیجه رسیدیم که بجای چهل درصد شصت درصد آن قابل تبدیل به زرب باشد حتی آنچه تا کنون بماند چهل درصد داده اند

همه از گرانی شکایت دارند :

روزنامه اطلاعات در سرمقاله خود در شماره ۱۴ بهمن ماه ۱۳۲۱ می نویسد : روز بروز و ساعت بساعت بهای اجناس بالا می رود و شکوه و شکایت مردم از گرانی و افزایش آن بان هزینه زندگی بیشتر می شود . در این چند روز اخیر بادیگر بهای برنج و روغن که قسمت مهمی از قوت لایموت اهالی را تشکیل می دهد بالا رفته و بحدی نرخ برنج و روغن و سایر مواد خواروبار ترقی کرده که واقماً گیج کننده و بهت آور است و با وجود خوبی محصول امسال برنج معلوم نیست چرا هنوز کمیاب و گران است . . .

ترقی هزینه زندگی طبق آمار
مجله بانك ملی : هزینه زندگی در ایران مطابق آماره مجله بانك ملی ترقی روزافزون داشته است چنانچه شاخص کل هزینه زندگی از خوردك و نشیمن و سوخت و روشنائی را در سال ۱۳۱۵ اگر پایه متوسط آن را ۱۰۰ حساب کنیم در سال ۱۳۱۶ به ۱۲۱٫۱ در سال ۱۳۱۷ به ۱۳۷٫۵ در سال ۱۳۱۸ به ۱۴۲٫۵ در سال ۱۳۱۹ به ۱۸۲٫۵ در سال ۱۳۲۰ به ۳۱۴ و تا آخر مهرماه به ۴۱۸ ترقی پیدا کرده است .

واقعه ۱۷ آذر

از ساعت ۶ نیم صبح روز هفدهم آذر ۲۱ اجتماع محصلین در مجلس شروع شد . ابتدا دانش آموزان دارالفنون کلاسها را تعطیل کرده از مدرسه خارج شدند و بحال اجتماع بسمت خیابانها هجوم آوردند در همین موقع دانش آموزان دبیرستانهای دیگر و دانشجویان دانشگاه به آنان پیوسته و بطرف مجلس رفتند .

جمعیت بطرف تالار و سرسرای مجلس هجوم آورده فریاد و هیاهو راه انداختند و

واراذل و او باش شروع به شکستن در و پنجره های مجلس نمودند بعد سیل جمعیت با چوب و چماق بسمت منزل قوام سرازیر شد . بین راه بیشتر مغازه ها را غارت کردند بدون اینکه مأمورین دولت جلو آنان را بگیرند در منزل نخست وزیر آنچه توانستند در و پنجره را شکسته ااثیه را غارت نمودند این شورش و بلوا تا ساعت ۹ شب ادامه داشت . سپهبد امیر احمدی بسمت فرمانده نظامی انتخاب و جلو مردم را گرفت و آشوب را خاموش کرد .

آقای قوام اعلامیه های متعدد منتشر کرد و مردم را به آرامش دعوت و مفسدین را تهدید نمود .

از ۱۷ آذر تا مدت یکماه کلیه جراید توقیف و مطبوعات تعطیل گردید پانزده نفر از عاملین فساد توقیف و تحت بازجویی قرار گرفتند

استعفای ده نفر از آقایان وزیران :

ده نفر از وزراء استعفای خود را به نخست وزیر تقدیم نمودند و مورد موافقت واقع شد آقای قوام نسبت به شخص خود از مجلس رأی گرفت و ۶۵ نفر در مقابل ۴۲ نفر مخالف به مشارالیه رأی اعتماد داد ولیکن آقای قوام موفق به تشکیل کابینه نشد و بحران تمام نگردید و چون اختلافات شدیدی بین اغلب نمایندگان با آقای قوام بود ناگزیر مشارالیه در ۲۴ بهمن استعفا داد و جلسه سری به آقای سهیلی رأی اعتماد دادند و آقای سهیلی طی فرمان ملوکانه بسمت نخست وزیر انتخاب گردید .

درباره حکومت ۶ ماهه و ۱۲ روزه قوام روزنامه اطلاعات نوشت :

قوام السلطنه رفت در حالیکه جز یادگار

- های تلخ و خاطرات غم‌انگیز چیز دیگری
از خود برای مردم باقی نگذاشت فرصتی از
فرصتهای کشور بهره‌برداری.

میشود و آنها هم به قیمت‌های ده برابر و
بسیست برابر به مصرف‌کننده می‌فروشند .
ادامه دارد

۱- آقای کاظمی وزیر دارائی نامه‌ای
در این باب منتشر نمود که چون اداره تبلیغات
حسب الامر مقام ریاست وزراء ابلاغیه داده
و دیروز مخصوصاً سه دقیقه در رادیو گفته شد
و در بعضی جراید هم انتشار یافته ناچار
توضیح میدهم :

من مستخدم کسی نبوده‌ام که بتواند
مرا از کاربرد کنار نماید بلکه وزیر يك کشور
مشروطه بوده‌ام که بدون اعتنای به کارشکنی‌ها
و اختلال‌هایی که در تمام دوره تصدی من در
وزارت دارائی میشد وظیفه خود را انجام
می‌دادم .

در آن دقیقه که حس کردم برخلاف
مصالح کشور میخواهد کاری شود طبق اصول
مشروطیت استعفا دادم زیرا در عین آنکه
معتقد بوده و هستم که باید برای انجام
تقاضای متفقین صمیمانه راه حل معقولی پیدا
کرد با تقاضای اختیارات تامه از مجلس
موافق نبوده و آنرا مخالفت مصالح کشور
تشخیص دادم و چون نمیتوانستم بر خلاف
وجدان و ایمان خود اقدام کنم استعفا دادم
حال اگر این اختیار صادقانه و طبیعی را
توجیه بانجام کارهایی برخلاف مسئولیت
مشترک وزیران نموده و ابلاغیه داده‌اند
غرضائی خود را ثابت کرده‌اند و هر گاه
بدینوسیله خواسته‌اند بمن توهین کرده‌قلب
خود را تشفی دهند یعنی اخلاق خود را بر
هم واضح نموده‌اند غافلند قضاوت با ملت و
نمایندگان آن است.

اوقات پسر بهای دولت بجای اینکه
صرف حل مشکلات و بهبود زندگی مردم
گردد صرف مشاجرات و ایجاد نفاق و بندو-
بسته‌ها گردد در این مدت عوض نان مردم سنگ
و شن و یا خون دل خوردند.
در ۲۸ بهمن آقای سهیلی کابینه خود
را معرفی نمود.

آقای الهیار صالح سمت وزیر دارائی
و آقای بدر سمت وزیر بازرگانی و پیشه و
هنر انتخاب گردیدند.

در این کابینه وزیری برای خوار و
بار تعیین نگردید آقای تهرانچی یکی از
نمایندگان گفت در سابق انحصاراتی که
دولت و بعضی از شرکتهای داد نظرش این بود
که اجناس با قیمت ارزان بدست مصرف‌کننده
برسد متأسفانه مشاهده میشود که کلیه اجناس
انحصاری فقط بین عده‌ای مخصوص تقسیم